

ПРИЛОЖЕНИЕ I

към ТЕРИТОРИАЛНИЯ ПЛАН ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД НА ОБЛАСТ КЮСТЕНДИЛ – графики, таблици, допълнителна информация

СЪДЪРЖАНИЕ:

Допълнителна информация за:

Раздел 1.2. - Определяне на териториите, които се очаква да бъдат най-негативно засегнати	1
Раздел 2.1. - Оценка на икономическото, социалното и териториалното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г	10
Раздел 2.2 - Потребности и цели за развитие до 2030 г. с оглед на постигането на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.	14
Раздел 2.4. - Видове предвидени операции	16
- вид на предвидените операции и очакваният им принос за облекчаване на въздействието на прехода	
- синергии и допълняемост на предвидените операции с други съответни програми на Съюза по цел „Инвестиции за работни места и растеж“ (подкрепа на процеса на преход), други финансови инструменти (Модернизационния фонд на Съюза за търговия с емисии) за посрещане на установените нужди за развитие	
- синергии и допълняемост с планираната подкрепа от другите стълбове на механизма за справедлив преход; сектори и тематични области, които се предвижда да бъдат подкрепени по другите стълбове	
Раздел 3. - Механизми за управление	32

Допълнителна информация за Раздел 1.2.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква б) - Определяне на териториите, които се очаква да бъдат най-негативно засегнати

Постигането на целите на България в рамките на Зелената сделка на ЕС и климатичната неутралност до 2050 г. ще бъдат съпътствани от предизвикателства на прехода и критични социално-икономически въздействия по отношение на декарбонизацията и трансформацията на електроенергийния сектор. Важно е уязвимостта на идентифицираните

области (NUTS 3) към процеса на преход да бъде надлежно адресирана от гледна точка на засегнатите заинтересовани страни и територии¹.

В приложение Г към доклада на България за Европейския семестър за 2020 г. са посочени два региона, като най-силно засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика - Стара Загора и Кюстендил. В допълнение, по време на преговорите, по искане на българската страна ЕК включи и област Перник, с оглед на това, че тези три области са потенциално най-уязвими от прехода, тъй като са ключови зони на концентрация на местен въгледобив и производство на енергия от въглища, както и на икономическата структура, свързана с тези дейности. Трите области имат различни регионални пространствени структури и процеси.

За да се идентифицират най-засегнатите територии, независим изпълнител извърши анализ през 2021 г. въз основа на проект, управляван от ГД "Реформи" на Европейската комисия. В този раздел се изтъкват основните заключения от него.

Анализът започва с преглед на шестте статистически региона в страната (NUTS 2), техните 28 административни области (NUTS 3) и съставлящите ги общини. Избрани и анализирани са основните показатели, тъй като те са пряко свързани със засегнатите работни места в промишлените предприятия, свързани с изкопаеми горива, включително:

- Емисии от енергийните отрасли;
- Добив на въглища;
- Производство на енергия от въглища.

Въз основа на това са определени три региона, които са най-силно засегнати от прехода и в които понастоящем е съсредоточен добивът на въглища и производството на енергия от тях:

Област	Население - общо, 2019 г.	Дял в общото население, 2019 г.	Обезлюдяване, 2010-2015 г.	Обезлюдяване, 2015-2019 г.
Кюстендил	116 915	2%	-12%	-7%
Перник	119 190	2%	-7%	-5%
Стара Загора	313 396	5%	-7%	-3%

Източник: РwС Доклад 3: Доклад за процеса на преход към неутралност по отношение на климата

Сравнителният анализ на демографските данни, профила на икономиката, Брутно добавената стойност (БДС) и засегнатите работни места показва, че трите района са изправени пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП), но с различен мащаб.

Оценката на областно ниво за Стара Загора, Кюстендил и Перник идентифицира засегнатите територии в следните три категории:

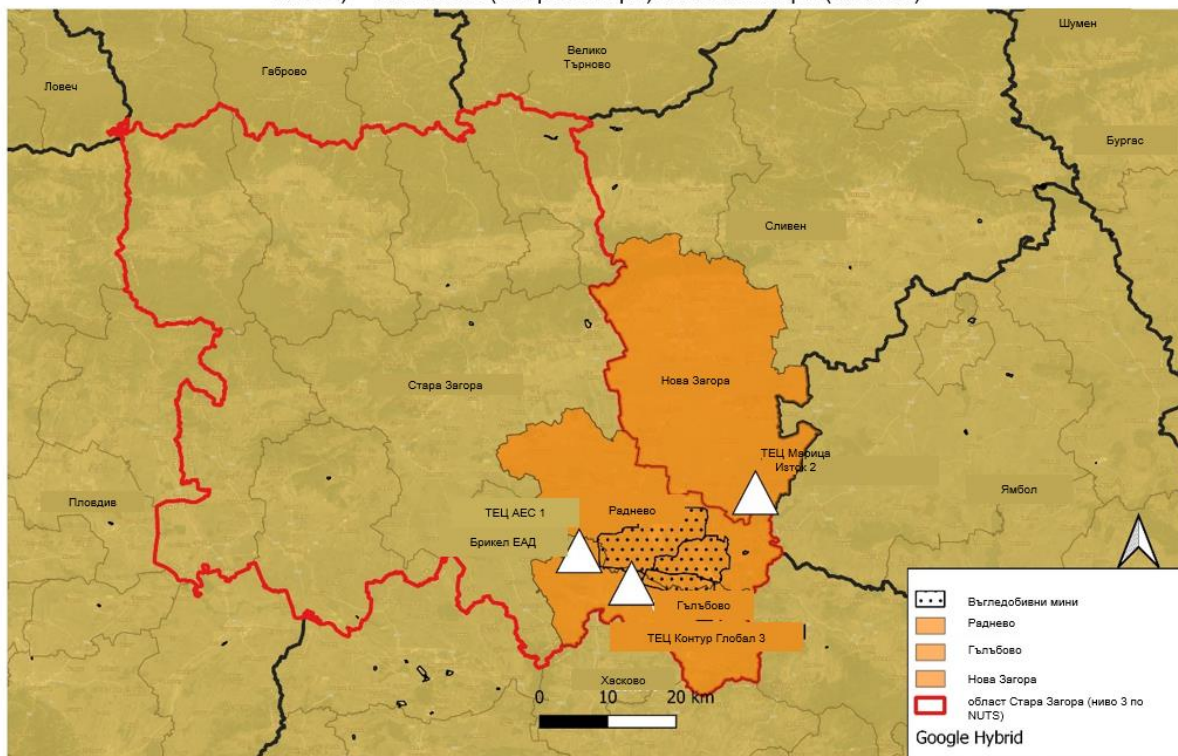
¹ За целите на този документ е разработен регионален анализ на общинско ниво, където има налични данни, въпреки че фокусът на ФСП е на ниво NUTS 3 (административна област).

- общини с находища на въглища (лигнитни или кафяви) и минни дейности,
- общини, в които са разположени ТЕЦ (топлоелектрически централи) на въглища,
- общини, донори на работната сила, която пътува.

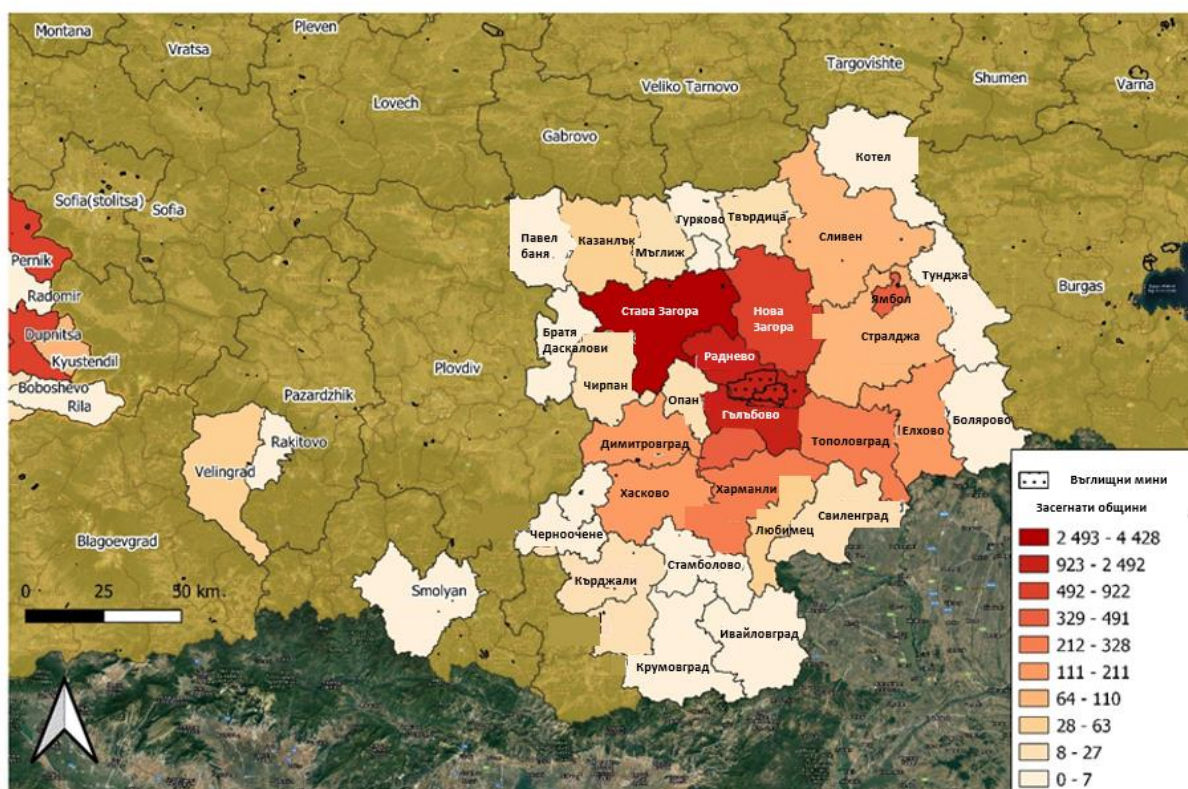
Област Стара Загора е определена като най-силно засегната от прехода, тъй като на територията на областта се намират четири ТЕЦ-а на въглища и мини. По отношение на потенциално засегнатите работни места област Стара Загора също се очертава като най-засегната.

Водещата позиция на област Стара Загора по БДС (брутно добавена стойност) се дължи на енергийния комплекс Марица Изток, което показва структурната роля на промишлеността, която използва като суровина въглища, в икономиката на областта.

Територии с ТЕЦ, захранвани с лигнитни въглища (сектор D според статистическата класификация NACE) – Гълъбово (Стара Загора) и Нова Загора (Сливен)

Територии, които допринасят с работна сила, заета в икономически дейности В и D

Горната категоризация на най-засегнатите територии показва, че прекратяването на дейността на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, надхвърляща границите на конкретните общини, в които са разположени ТЕЦ-овете. Общините донори на работната сила (пътуващите до работа) също трябва да се разглеждат сред тези, които ще понесат социално-икономическите последици от прехода.

През 2020 г. енергийните/минните (добивните) компании привличат работна ръка от следните области²²: Стара Загора - 8,2 хил. души; Хасково - 1,5 хил. души; Сливен - 0,9 хил. души; Ямбол - 0,6 хил. души; други - 0,1 хил. души.

Ежедневно придвижване на работната сила до мините/ТЕЦ

Община	Област	Придвижване на работна сила в мините/ТЕЦ-овете
Стара Загора	Стара Загора	4400
Раднево	Стара Загора	2500
Гълъбово	Стара Загора	1400

² Източник: Енергийни/добивни компании в целевата област

Нова Загора	Сливен	800
Ямбол	Ямбол	300-400
Симеоновград	Хасково	300-400
Харманли	Хасково	300-400
Тополовград	Хасково	300-400
Димитровград	Хасково	100-200
Хасково	Хасково	100-200
Елхово	Ямбол	100-200
Сливен	Сливен	100-200
Тунджа	Ямбол	100-200

Тези общини предоставят общо 11,1 хил. служители (97 % от общата потенциално пряко засегната работна сила).

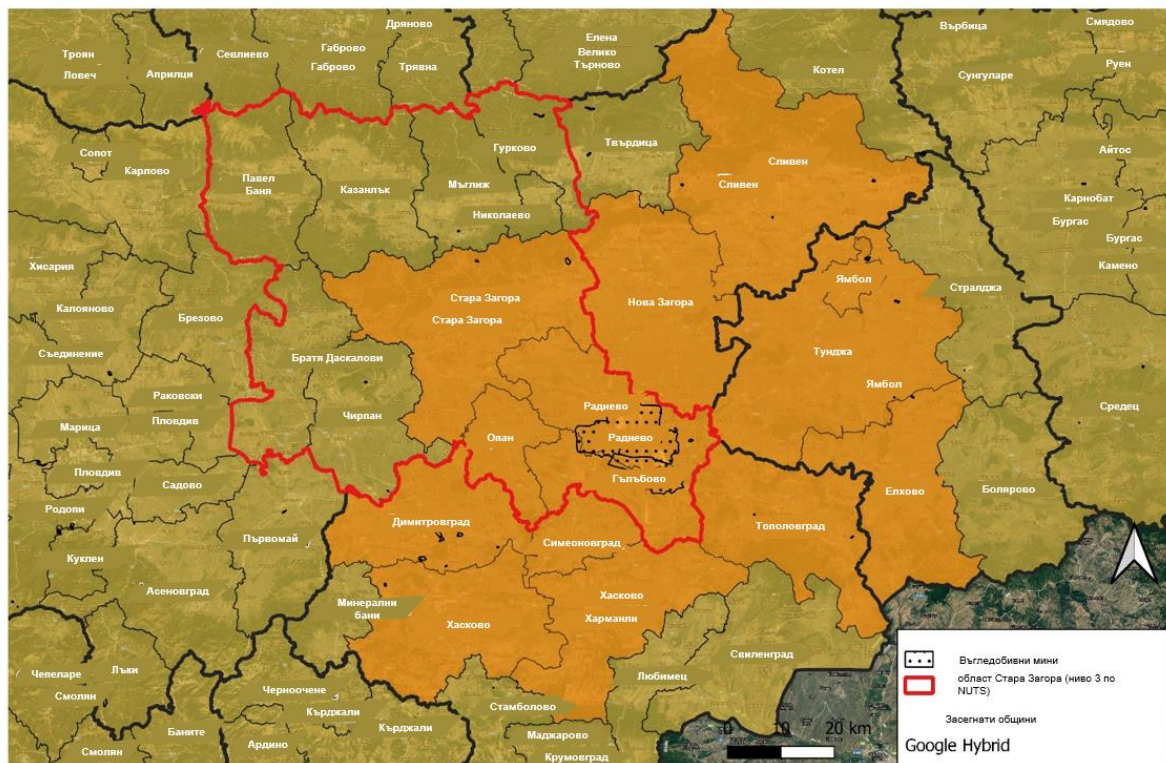
Енергийният комплекс Марица изток е териториална комплексна система, излизаща извън административните граници на област Стара Загора на ниво NUTS 3.

Засегната работна сила в Стара Загора и съседните области:

Област	Индикативен дял на населението в трудоспособна възраст, заето в засегнатите дружества	Общ брой засегнати работни места като % от общия брой заети (пряко + непряко)	Дял на БДС от секторите Б и Г като % от общата БДС
Стара Загора	4,52 %	23,80 %	14,46 %
Хасково	1,13 %	8,30 %	6,46 %
Сливен	0,90 %	7,30 %	5,62 %
Ямбол	0,99 %	6,60 %	4,87 %

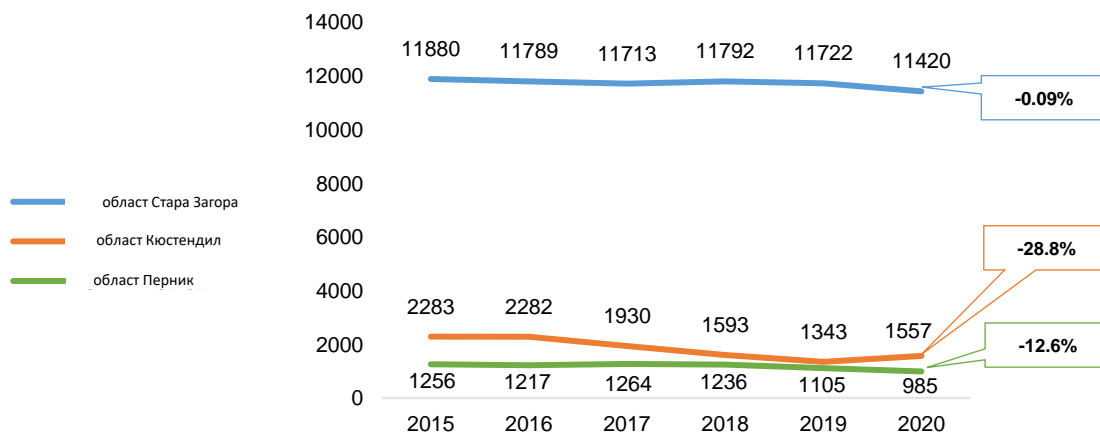
Обобщение на най-засегнатите общини-донори на пътуваща работна сила в Стара Загора

Най-силно засегнати общини-донори на пътуваща работна сила

Следващите цифри показват, че процесът на постепенно прекратяване на производството на енергия от въглища в енергийния комплекс Марица Изток все още не е започнал, докато процесът на постепенно прекратяване на производството на енергия от въглища в областите Кюстендил и Перник вече е в ход.

Динамика на пряко засегнатите работни места в сектори В и D – области Стара Загора, Кюстендил и Перник, 2015-2020 г.

В заключение процесът на справедлив преход към неутрална по отношение на климата икономика се предвижда да обхване цялата територия на област Стара Загора. Там най-засегнатите общини са Раднево и Гълъбово, заедно с главния градски и икономически център Стара Загора. Освен това енергийният комплекс „Марица изток“ (който включва четирите ТЕЦ-а - ЕЙ И ЕС-3С "Марица Изток I" ООД, "ТЕЦ Марица изток 2" ЕАД, Контур Глобал Марица Изток 3 АД, ТЕЦ „Брикел“ ЕАД и „Мини Марица-изток“ ЕАД) събира пътуващи от други административни области - Ямбол, Сливен и Хасково.

Най-засегнатите територии в Югоизточния регион са:

Територии с находища на лигнитни въглища и минни дейности:

- Област Стара Загора - Общини Раднево, Гълъбово;
- Област Сливен - Община Нова Загора

Територии с ТЕЦ, които използват като гориво лигнитни въглища:

- Област Стара Загора - община Гълъбово, местоположение на ТЕЦ AES 1 (700 MW), ТЕЦ 3 Контур Глобал (908 MW); Брикел ЕАД (200 MW), ТЕЦ Марица Изток 2 (1620 MW);
- Област Сливен - Община Нова Загора (част от производствените мощности на ТЕЦ "Марица Изток 2")

Територии, на които са разположени ТЕЦ-овете за топлинна енергия - Димитровград (област Хасково) и Сливен (област Сливен), Гълъбово (област Стара Загора) и Казанлък (област Стара Загора)³

Територии-донори (на общинско ниво) на пътуваща работна сила, заета в засегнатите енергийни и минни предприятия:

³ ТЕЦ-ът в Казанлък не работи от повече от пет години

- Стара Загора, Раднево, Гълъбово, Нова Загора, Тополовград, Харманли, Ямбол, Симеоновград, Хасково, Димитровград, Сливен, Елхово, Любимец, Казанлък, Велинград, Свиленград, Тунджа, Кърджали, Мъглиж, Гурково, Опан, Чирпан, Николаево, Павел баня, Ивайловград, Маджарово, Минерални бани, Стамболово, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Стралджа, Котел, Твърдица, Ракитово, Смолян.

Област Кюстендил е най-уязвима от гледна точка на социално-икономическите и демографските тенденции, тъй като процесът на постепенно преустановяване на добива на въглища и на производството на електроенергия от въглища може да се проследи през последните две десетилетия. В същото време не е извършено планиране на нови работни места и икономически дейности.

В област Кюстендил най-засегнати са общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил. Предвижда се обаче справедливият преход към неутрална по отношение на климата икономика да обхване цялата територия на област Кюстендил с акцент върху въглищния и енергийния сектор.

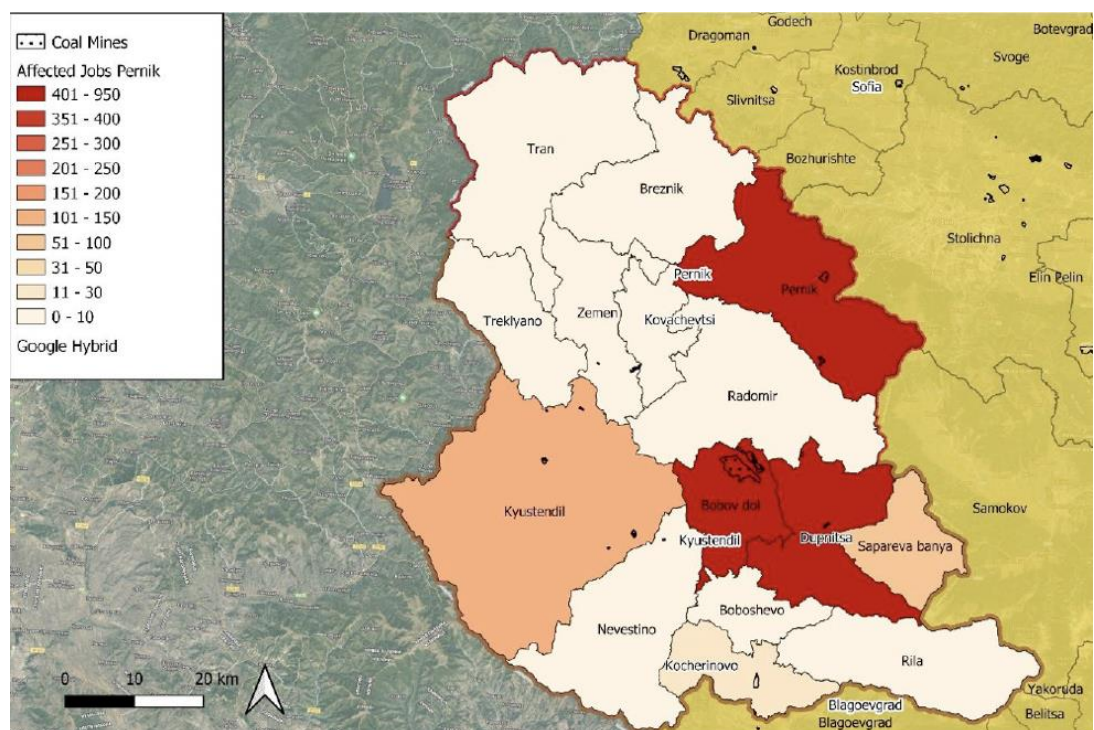
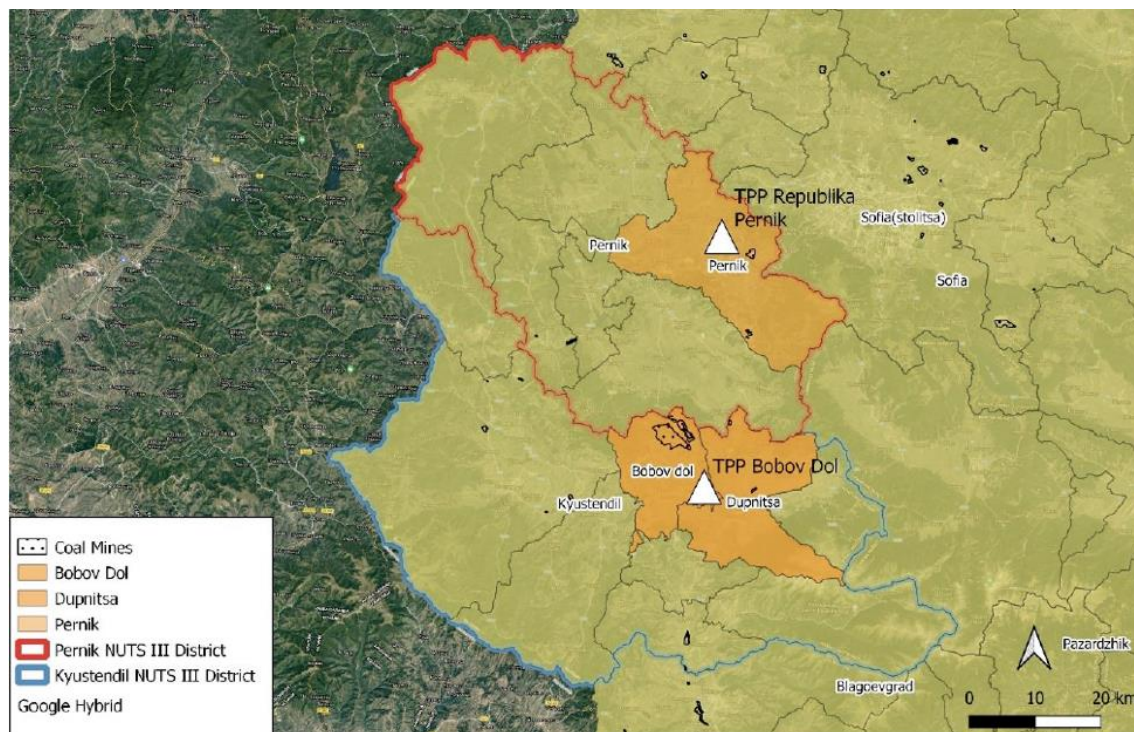
Индикативните инвестиционни намерения на оператора на ТЕЦ за постепенно заместване на съществуващите мощности, изгарящи въглища, с нискоемисионни технологии, включително хибридни турбини и ВЕИ, извън подкрепата по ФСП. Предвижда се над 200 MW ВЕИ мощности да бъдат в експлоатация в област Кюстендил преди 2030 г.

Териториалното разпределение на пряко⁴ засегнатите работни места е различно на общинско ниво в област Кюстендил – най-висока е концентрацията на засегнатите работни места в общините Бобов дол, Дупница и Кюстендил, докато останалите общини в областта са засегнати в по-малка степен.

Териториалното разпределение на пряко⁵ засегнатите работни места на общинско ниво в **област Перник** е съсредоточено в община Перник, докато другата община в областта, засегната по отношение на емисиите в схемата за търговия с емисии (СТЕ), е Радомир.

⁴ Не е налично териториално разпределение на непряко свързания трудов ресурс и засегнатите домакинства

⁵ Не е налично териториално разпределение на непряко свързания трудов ресурс и засегнатите домакинства

Горната категоризация на най-засегнатите територии показва, че спирането на въглищните мини и ТЕЦ-овете засяга по-голяма територия, излизаща извън границите на отделните общини, в които се намират тези предприятия. Общините, които са донори на работна сила

(пътуващите) също трябва да се считат за част от тези, които поемат социално-икономическите ефекти от прехода.

През 2020 г. работната сила на минните/енергийните предприятия е съсредоточена в област Кюстендил - 1,5 хил. служители, а само 0,1 хил. служители пътуват от други области. Най-засегнатите общини по отношение на загубата на работни места са:

- Дупница - 0,7 хил;
- Бобов дол - 0,5 хил;
- Кюстендил - 0,1 хил;
- Сапарева баня - 0,06 хил.

В заключение, най-засегнатите територии в Югозападния регион са:

Територии с находища на въглища, които понастоящем се експлоатират или вече са експлоатирани и се нуждаят от рекултивация (сектор Б по NACE rev. 2 (Номенклатурен код на икономическите дейности)) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- Община Перник - находища и действащи въглищни мини;
- Община Бобов дол - находища и действащи въглищни мини.

Територии с ТЕЦ, които се нуждаят от рекултивация, промишлена реконверсия и технологично преминаване към друг енергиен източник (NACE rev. 2, сектор D) за преход към неутрална по отношение на климата икономика:

- Община Перник - местоположение на ТЕЦ "Република"; (електрическа мощност - 105 MW, инсталирана топлинна мощност - 502 MW);
- Община Бобов дол - местоположение на ТЕЦ Бобов дол (630 MW).

Основни донорски територии на пътуващата работна сила:

- Общини Дупница, Кюстендил и Сапарева баня – за област Кюстендил.
- Община Перник – за област Перник.

Добивът на въглища в Кюстендилска област все още е в ход с пълния капацитет на ТЕЦ Бобов дол, като се използват местни въглища.

В област Перник има концентрация на служители (хиляда души), които са базирани предимно в град Перник и близките села на територията на община Перник.

Предстоящото въздействие върху работните места, декарбонизацията и прехода към неутралност по отношение на климата, при липса на смекчаващи мерки, ще бъде значително.

Допълнителна информация за Раздел 2.1.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква в) - Оценка на икономическото, социалното и териториалното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.

Идентифициране на засегнатите икономически дейности и промишлени сектори, като се прави разграничение:

- *затихващи сектори, които се очаква да прекратят или значително да намалят своите дейности, свързани с прехода, включително съответния график;*
- *трансформиращи се сектори, които се очаква да претърпят трансформация на своите дейности, процеси и резултати.*

За всеки от двата вида сектори:

- *очакваните загуби на работни места и нуждите от преквалификация, като се вземат предвид прогнозите за уменията;*
- *потенциал за икономическа диверсификация и възможности за развитие.*

Област Кюстендил е с най-неблагоприятните социално-икономически показатели в Югозападния регион. Територията ѝ е 3 086 км², гъстотата на населението е по-ниска от средната за страната, като се има предвид ниският брой на населението в областта (116 619 души). Областта е с лошо структуриран трудов ресурс, като през 2019 г. равнището на безработица е едно от най-високите в България (8,1%), а средната годишна заплата (5 846 евро) е значително по-ниска от средната за България.

Кюстендил е на трето място по БДС сред всички области в България и на последно място в Югозападния район с 964 млн. лв. Освен това Кюстендил има малък дял в икономиката на региона на ниво NUTS 2 поради непропорционалния принос на София (столица). Областта е ориентирана към услугите по отношение на профила на заетата работна сила, като БДС от промишлеността е по-малко от една трета, а ~10% от БДС идва от селското стопанство. През 2019 г. 29% от БДС в областта се дължи на индустриалния сектор, включително подсектори с емисии на парникови газове, като енергетиката и фармацевтиката. Показателно е, че 20,4 % от БДС на областта идва от минния и енергийния сектор, а 17,8 % от населението в трудоспособна възраст е заето в тези или свързани с тях предприятия. Освен това ТЕЦ "Бобов дол", разположена на територията на областта, е петият по големина генератор на емисии от СТЕ в страната. По-голямата част от БДС на областта (62 %) идва от сектора на услугите, който включва и подсектори с висока въглеродна интензивност, като например транспорта.

Една от основните характеристики на икономиката на областта е ниското ниво на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ). През 2019 г. стойността на ПЧИ в нефинансовите предприятия в област Кюстендил възлиза на 43,4 млн. евро, което формира едва 0,17% от структурата на показателя на национално ниво. Неблагоприятното текущо икономическо положение на областта ще се усложни допълнително от загубата на голяма част от БДС, която идва от минния и енергийния сектор, поради прехода. Освен това е налице непряко въздействие върху предприятията, които взаимодействат с компаниите от минния и енергийния сектор. Това са доставките на специализирано минно оборудване, инструменти, резервни части и т.н., както и спомагателните дейности в минното дело (напр. възстановяване и третиране на отпадъци, административна дейност, транспорт и т.н.).

Ниските годишни заплати в областта (10 516 лв.) водят до стандарт на живот под средния за страната.

Кюстендил се нарежда сред областите с най-ниска работна сила в Югозападния регион с коефициент на икономическа активност 69,4%. Коефициентът на заетост е нисък, което се дължи на неблагоприятната икономическа среда в момента.

Област Кюстендил е с второто най-високо ниво на безработица в региона NUTS 2 - 7,31%. Това показва структурните различия, свързани с работната сила. Лицата на възраст над 50 години имат най-висок дял сред всички регистрирани безработни - показател, който може да се влоши допълнително в резултат на прехода, тъй като броят на безработните ще се увеличи.

Освен това 48% от всички безработни лица нямат квалификация (основни умения), 24% са специалисти, а 27% са професионално квалифицирани работници. Следователно значителна част от всички безработни лица се нуждаят от професионална преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация.

Над 70 % от работната сила в област Кюстендил е с висше, средно и средно професионално образование, което предоставя възможности за заетост в секторите на средните и средно високите технологии, както и в сектора на услугите. Квалификацията на работната сила се отнася до няколко икономически сектора - селско стопанство (овощарство), преработваща промишленост (хранителни продукти, напитки, облекло, обувки и други кожени изделия), строителство и туризъм (селски и СПА).

Процесът на преход изисква и прилагането на целенасочени мерки, за да се преодолее не само отрицателното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика, но и агломерационната "сянка" на столицата София. Понастоящем близостта до столицата не е фактор за растеж, а по-скоро причина за негативни тенденции като "изтичане на мозъци", оттегляне на работна ръка и инвестиции и други регионални предизвикателства.

Затихващи и трансформиращи се сектори:

Секторите в област Кюстендил, са: добив на въглища, производство на енергия от въглища (в т.ч. електроенергия, топлинна енергия и пара), доставка на специализирано минно оборудване, инструменти, резервни части и др., както и спомагателни дейности в минното дело (напр. възстановяване и третиране на отпадъци, транспорт, административни дейности и др.).

Трансформиращите се сектори в област Кюстендил, които ще могат да трансформират своите дейности и да се адаптират към неутрална по отношение на климата икономика, са доставката на специализирани инсталации за производство на енергия, машини и части, както и спомагателни дейности за производство на енергия.

По отношение на загубата на приходи в общинския бюджет има една община в областта, която ще бъде най-засегната от загубата на вноски от мините - община Бобов дол, която през 2020 г. е имала 44,16% от бюджета си, идващи от ТЕЦ "Бобов дол".

В този контекст подкрепата за икономическата диверсификация на районите следва да се съчетае с преквалификация и преквалификация на служителите от западащите/преобразуващите се сектори, за да отговарят на нуждите на пазара на труда в икономиката след прехода.

Поради емисиите на парникови газове процесът на преход засяга предимно минните и енергийните компании, работещи с въглища. Техният дял в емисиите на парникови газове е

определящ за успеха на прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Поради това засегнатите работни места се определя на базата на секторите В и D на NACE в област Кюстендил.

На този етап предоставянето на специфични цифрови показатели за засегнатия персонал е само индикативно.

Очаква се приблизително 8-10% средногодишно намаление на преките и непреките работни места до 2030 г., което налага навременно създаване на подходяща алтернативна заетост за засегнатите лица. След 2030 г. се очаква постепенно по-нататъшно намаляване на заетостта в електроцентралите, работещи с въглища, в съответствие с окончателното преустановяване на използването на въглища до 2038 г., което ще изисква допълнителни усилия за гарантиране на качествена алтернативна заетост и че никой няма да бъде изоставен.

Въздействието върху местния пазар на труда ще бъде значително, тъй като минният и енергийният сектор са структурният икономически сектор и работодателят. За област Кюстендил като референтни точки са взети две конкретни години — 2030 г. (намаляване на емисиите от въглищни ТЕЦ) и 2038 г. (последната планирана дата за приключване на постепенното прекратяване), за да бъдат приведени в съответствие с очакваните промени, както е посочено в глава 1. През първата етапна година ще бъдат необходими около 2.2 хиляди алтернативни съответни работни места в други икономически сектори, което съответства на по-слабото използване на капацитета на въглищните ТЕЦ. До 2038 г. още 2.7 хиляди нови работни места в други икономически области се очаква да бъдат създадени с постепенния напредък на енергийния преход до окончателното премахване на въглищата до 2038 г.

Неблагоприятната структура на уменията на работната сила може да се влоши допълнително от постепенното закриване на интензивни на емисии икономически сектори, което се отнася както за средно, така и за нискоквалифицираните работници. Добивът на въглища и производството на електроенергия от въглища в областта имат дълга традиция, което предполага, че много служители притежават набор от умения, свързани с индустрията в областта, и ще се нуждаят от преквалификация, повишаване на квалификацията и основна квалификация, за да отговорят на нуждите на бъдещата икономика.

Новите умения, които трябва да бъдат създадени, следва да са свързани с чистата енергия и енергийната ефективност, в т.ч. слънчеви панели, електрическо оборудване и технически елементи за слънчеви панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, електролизери за водород, допълнително оборудване за водороден газ, геотермално оборудване - тръби, клапани, автоматизация и др.

Освен това всички останали активни икономически сектори следва да бъдат подкрепени, за да създават нови работни места и да прилагат мерки за декарбонизация, като например производство на чиста енергия и мерки за енергийна ефективност, инсталиране на оборудване с по-голям капацитет и намаляване на емисиите на парникови газове и др.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика ще се отрази на териториите в различни аспекти:

- Мините ще се нуждаят от мащабна рекултивация, каквато досега не е имало в България. Обикновено дейностите по рекултивация изискват участието на голям брой работници и отнемат дълъг период от време, като по този начин се създава алтернативно използване на наличния трудов ресурс от мините. Въглищните мини (открити или подземни) и прилежащите им терени са публична държавна собственост. Дружествата, които ги експлоатират, имат концесионни договори, но не притежават собственост върху земята.

- Рекултивирани терени биха били подходящо място за алтернативни инвестиции - например фотоволтаици или кафяви площи, а не за земеделски площи/земя;

Използването на капацитета на ТЕЦ, работещ на въглища постепенно ще намалее.

- ВЕИ и други нисковъглеродни технологии трябва да заменят въглищни мощности.

- Настоящата структура на работната сила, наета в секторите В и D на NACE, дава възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средноквалифицирана работна сила).

Планираното заместване на производството на електроенергия на базата на въглища с ВЕИ и други промишлени дейности ще засегне значително системата за управление на мините, която включва ограничаване и закриване на оперативните единици за по-кратки от планираните периоди на експлоатация. Такова ранно ограничаване на планове за минно дело изисква подходящо управление на дейностите по модернизация и след затваряне, които се предоставят от квалифициран персонал и се осигуряват с финансова подкрепа, за да се избегнат всякакви неблагоприятни последици за околната среда.

Допълнителна информация за Раздел 2.2

Позоваване: член 11, параграф 2, буква г) - *Потребности и цели за развитие до 2030 г. с оглед на постигането на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.*

- *Необходимо е развитието да отговори на предизвикателствата на прехода;*

- *Цели и резултати, които се очакват от изпълнението на приоритета за ФСП, включително очаквания принос по отношение на създаването и запазването на работни места.*

Преходът към неутралност по отношение на климата (енергетиката е най-значимият източник на емисии на парникови газове - през 2020 г. този сектор е отговорен за 71,29 % от общите емисии, като основният източник е изгарянето на твърди горива - 49 %, следвано от течните горива с 35,3 % и газообразните горива с 13,7 %) ще доведе до няколко ефекта, повечето от които са свързани със закриването и преобразуването на минните и енергийните дружества.

Необходимостта да се адресират последиците от преход към неутрална по отношение на климата икономика трябва да се осъществи чрез диверсификация на икономическите дейности и смекчаване на социално-икономическите предизвикателства. Това може да бъде

постигнато чрез подкрепа за новосъздадени МСП и модернизиране на съществуващите в сектори с висок потенциал.

Най-важният ефект от прехода ще бъде резултат от постепенното намаляване на мощностите и на добивната дейност в региона. Това се очаква да доведе до значително намаляване на емисиите на парникови газове и ще изисква инвестиции в МСП в приоритетни сектори, образование, преквалификация, повишаване на квалификацията.

Според Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2030 г. делът на възобновяемата енергия в енергийния микс на България трябва да нарасне до 27,09% от брутното крайно потребление на енергия. ВЕИ капацитетът нараства експоненциално и България реши да увеличи амбициите си за ВЕИ. Базираното на въглища електричество (за енергийна употреба) вече постепенно се заменя с възобновяемо електричество. Остатък от ВЕИ или допълнителен капацитет на място (в комбинирани инсталации) ще се използва за възобновяемо производство на водород.

За да се справи с някои от предизвикателствата на прехода, област Кюстендил е подписала меморандум за партньорство с Националната компания "Индустриални зони", който предвижда създаването на индустриални паркове, които да предоставят подходяща среда за инвеститори в МСП. Следните икономически дейности могат да се считат за достъпни за област Кюстендил: предприятия за преработка на храни (пресни плодове и зеленчуци, консервирани храни и др.), текстилна промишленост, инсталации за биогаз (биометан), производство на обувки, спортно оборудване и др.

Област Кюстендил разполага и със значителен потенциал за възобновяема енергия.

Като се има предвид, че в региона няма висше учебно заведение и има само един земеделски институт, инфраструктурата за научноизследователска и развойна дейност в област Кюстендил е оскъдна. В тази връзка други преходни мерки, които следва да се осъществят, са съвместни научноизследователски и развойни дейности между академичните среди и бизнеса (напр. чрез инкубатори и индустриални клъстери). Такива ще доведат до развитие на нови знания, които са основа за въвеждане на нови технологии и иновации на продукти и процеси, а също така биха могли да бъдат места за повишаване на квалификацията и преквалификация.

Едно от основните идентифицирани предизвикателства е необходимостта от повишаване на техническия капацитет на заинтересованите страни (общини, МСП и др.) за подготовка и изпълнение на проекти, финансирани от ЕС. Поради това следва да се създаде агенция за регионално развитие, която да обединява и координира интересите на заинтересованите страни, така че те да поемат отговорността за процеса на преход.

По отношение на резултатите се очаква изпълнението на горепосочените мерки по СПП да допринесе за постигането на следните три основни цели:

- Прехвърляне на работни места към нови промишлени дейности в секторите в преход и тези с висок потенциал за създаване на БДС във връзка с решенията за ВЕИ, като например съхранението на енергия
- Масивна рекултивация на минните обекти, включваща голям брой работници, като по този начин се създава незабавна алтернативна възможност за използване на наличния трудов

ресурс от мините и подходящи места за алтернативни инвестиции - фотоволтаични централи или индустриални обекти;

- Преминане към други енергийни източници за намаляване на въглеродните емисии чрез фотоволтаична енергия, зелен водород, геотермална енергия, вятърна енергия или биометан.

Допълнителна информация за раздел 2.4. - Видове предвидени операции

Позоваване: член 11, параграф 2, буква ж)

- *вид на предвидените операции и очакваният им принос за облекчаване на въздействието на прехода*

Инициативите в плана за действие за преход са в рамките на три стълба, които отразяват предизвикателствата и нуждите за създаване на качествена и трайна заетост в област Кюстендил. Те също така са в съответствие със стълбовете и принципите на ФСП, водещи до неутрална по отношение на климата икономика, опазване на околната среда и дългосрочна устойчивост.

Средствата от Фонда за справедлив преход, предвидени за региона на Кюстендил възлизат на 122 млн.евро.

Стълб 1 - Индустрия за устойчиви енергийни решения - подкрепя мерките, като насърчава разработването и прилагането на нови устойчиви енергийни решения в съответствие с целите на прехода към неутралност по отношение на климата и подкрепя икономическата диверсификация/създаването на работни места.

Стълб 2 - Социална подкрепа и подкрепа за заетостта - подкрепя социалния преход и подпомага работниците и предприемачеството. Това включва и подкрепа на центрове за Професионално образование и обучение (ПОО), които да осигурят процеса на квалификация и кариерно развитие на съществуващата работна сила и преминаването към алтернативни, по-добри работни места.

Стълб 3 - Разнообразяване на местната икономика - подкрепя икономическата диверсификация, развитието на нови икономически сектори, създаването на нови работни места, стартирането и развитието на предприятия, включително научноизследователска и развойна дейност, с цел преминаване към нови работни места след постепенното прекратяване на секторите, свързани с минното дело и енергията от въглища и създаването на регионални транспортни връзки за бъдещото развитие на икономиката.

Хоризонталният приоритет е насочен към повишаване на техническия капацитет на бенефициентите, за да се подобри качеството и процентът на одобрение на проектите за кандидатстване.

СТЪЛБ 1 - ИНДУСТРИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ ЕНЕРГИЙНИ РЕШЕНИЯ

1. Рекултивация на минните терени

Възстановяване на нарушените от минната дейност терени, при спазване принципа "замърсителят плаща" (извън обхвата на дейностите, ангажимент на концесионера) и подготовката им за алтернативни икономически дейности (развитие на индустриални/логистични зони, изграждане на мощности за ВЕИ) ще бъдат подкрепени. В дейността ще бъде ангажирана пряко засегнатата работна сила поради специфичната квалификация и умения, които притежава. Терените не представляват никаква друга форма на екологични щети, за които националното законодателство би предвидило отговорност на операторите (минните компании). Рекултивацията на кариерите за лигнитни въглища изисква спазване на националните и европейски екологични изисквания, рекултивацията и възстановяването на територията трябва да се извършват с ресурса от наличен квалифициран персонал, тежко минно оборудване и технологична механизация. Освен това, процесът на преустановяване и прекратяване на минната дейност трябва да се планира и извършва в съответствие с минно-технологичните изисквания и норми, на които се подчинява този вид технология при открито разработване на находища на полезни изкопаеми.

Вследствие на гореизложеното, рекултивацията на кариерите за лигнитни въглища, изисква умения, сходни с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници, както и управление на текущите дейности по добив на въглища паралелно с рекултивацията и планиране и подготовка на освободените терени за по-нататъшни промишлени дейности. Съществуващите планове за рекултивация на въглищни мини не отразяват нито по-ранното от планираното затваряне на въглищните мини, нито нуждите от новопланирани индустриални приложения на територията на кариерите.

Мярката ще включва дейности за подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ като надграждане на законовите задължения на концесионерите за рекултивация. Предвиждат се проекти за промяна на предназначението, обхващащи набор от опции, включително базирани на природата решения (виж Анекс 3 за детайли относно принципа замърсителят плаща). Информацията относно осъществяване на рекултивацията при спазване на принципа „замърсителят плаща“ е представена в Анекс 3.

2. Схема за подпомагане на МСП за производство на съоръжения за възобновяема енергия

Целта е да се привлекат инвеститори от МСП в областта на производството, да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България. Очаква се инвеститорите да създадат местни производствени мощности. Такива съоръжения могат да действат като привличащи други инвеститори за останалата част от региона и да генерират както преки, така и непреки ползи за заетостта. Очаква се те да изискват умения, тясно свързани с уменията на най-пряко засегнатите от прехода работници. Подкрепата ще се предоставя на отворена и конкурентна основа. Тя може да включва както подкрепа за оперативни, така и за капиталови разходи. Предвижда се оперативните разходи да включват

разходи за възнаграждения, както и целево обучение за преквалификация и повишаване на квалификацията на работници, които преди това са били ангажирани във въглищни и добивни дейности. Нови или съществуващи МСП ще прилагат мерки за НИРД, проектиране и производство на инсталации за геотермална енергия и други видове съоръжения за енергия, включително зелен водород.

3. Подкрепа за създаването на индустриален парк за чисти технологии (с нулеви емисии)

Подкрепа за разширяване или създаване на индустриален парк, съсредоточен върху решения в областта на чистите технологии, който да бъде лицето на преустройството на региона. Ще бъде осигурена и насърчавана специализирана подкрепа в подсектори с най-голям местен потенциал, като селско стопанство и производство на хранителни продукти и напитки, лека промишленост, туризъм и чиста енергия. Подкрепата ще бъде насочена към МСП и стартиращи фирми. Предвидените допустими разходи включват създаването на вътрешна техническа инфраструктура, както и на социални и административни съоръжения. Поспециално подкрепата може да бъде насочена към съоръжения за местно производство и съхранение на електроенергия (включително индустриални паркове с нулеви емисии), центрове за създаване на мрежи, бизнес инкубатори, цифровизация. Конкретната реализация на тази мярка може да включва създаването на нов индустриален парк, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални зони в близост до Кюстендил и Бобов дол.

4. Схема за подпомагане на фотоволтаични паркове и производство и използване на зелен водород, включително за съхранение на енергия

Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор, за да стане той по-екологичен производител. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху големи площи, подходящи за инсталации за слънчева енергия и за производство и използване на зелен водород. По отношение на зеления водород, очаква се подкрепата да бъде насочена към технологии и оборудване за производство, съхранение, доставка и оползотворяване на зелен водород в съответствие със стратегията на ЕС за водород за неутрална по отношение на климата Европа, включително доставка на оборудване и разработване на софтуер, изграждане на капацитет, обществени информационни кампании и мерки за повишаване на осведомеността. Подкрепата ще бъде насочена и към използването на зеления водород като средство за генериране на енергия, съхранение на енергия, топлинен и/или химически агент. Това включва производство и изграждане на водородни електрически клетки, хидролизатори и турбини на водород за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, необходимо за преминаването към водорода като енергиен източник.

Интегрираните проекти за производство и използване на зелен водород ще бъдат приоритизирани.

Подкрепа ще се предоставя и за отделно производство или използване на зелен водород, тъй като това е нова технология и проектите са демонстрационни.

Очаква се въздействието върху заетостта да обхване както етапа на строителство, така и етапа на поддръжка, както и да обучи работници за проекти за ВЕИ, съхранение на енергия и зелен водород в други райони на региона и страната. Тази мярка допълва горепосочената

мярка за рекултивация на въглищните мини, както и мерките за насърчаване на ВЕИ и създаване на пътна карта за водорода, както е предвидено в други фондове на ЕС, които ще подпомогнат декарбонизацията на някои индустрии, използващи изкопаеми горива.

Проектите, които са получили "печат за високи постижения" по програма "Хоризонт Европа", също ще бъдат приоритетни по тази схема за подпомагане.

5. Подкрепа за производството и разпространението на биогаз (биометан) и производството на енергия от биомаса от растителен произход

Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии и създаващо работни места, на базата на органични отпадъци - за промишлени цели. Биометанът и биомасата ще отговарят на критериите за устойчивост, определени в Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници. Изпълнението на критериите за устойчивост ще бъде предмет на доказване от страна на кандидатите в схемата за подпомагане.

Имплементиране на инсталации за директно оплозвотворяване на растителна биомаса и отпадъци, което ще подпомогне създаването на работни места и БДС, както и енергийния преход в региона, като се използва вече съществуващият инженерен опит.

Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове. Обхватът на приложение на схемата няма да включва селскостопански остатъци и/или селскостопански отпадъци. Биомасата ще да отговаря на критериите за устойчивост.

6. Подкрепа за използването на геотермална енергия в региона за търговски цели и за централно отопление

Област Кюстендил разполага със значителни геотермални ресурси, които през последните десетилетия стимулираха развитието на местния туристически сектор. Целта на тази мярка е да се разшири използването на този местен ресурс за други потенциални предприятия, като например производство, селско стопанство и производство на енергия, за да се катализират възможностите за достъпно и нискоемисионно производство и да се намали търсенето на електроенергия от местната икономика. Точният потенциал ще бъде проучен от кандидатите за всеки проект на етапа на кандидатстване.

СТЪЛБ 2 - СОЦИАЛНА ПОДКРЕПА И ПОДКРЕПА ЗА ЗАЕТОСТТА

7. Картографиране на уменията на засегнатата работна сила (виж Анекс 4)

Не е направена подробна оценка на уменията и компетенциите на съществуващия персонал на ТЕЦ-овете и въглищните мини, но се счита за много важна за успешното моделиране на мерките за преквалификация и повишаване на квалификацията на засегнатата работна сила в трите региона. Тази дейност ще се реализира на два етапа:

1. Фаза на програмиране

Министерството на енергетиката, в тясно сътрудничество с отговорните министерства, синдикатите, бизнеса и ключови местни заинтересовани страни в началото на 2023 г. разработи Пътна карта за картографиране на уменията и потенциала за развитие, повишаване на квалификацията и преквалификация на засегнатата работна сила от процеса на преход. Пътната карта е одобрена през м. май 2023 г. 2. Фаза на изпълнение

Тази фаза включва работа на терен за картографиране на уменията и потенциал за развитие на работниците.

Обученията за квалификацията и кариерна подкрепа ще се базира на резултатите от картографирането на уменията. Резултатите ще отразяват регионалните специфики и предложените мерки ще бъдат съобразени с конкретните нужди и потенциал на област Кюстендил.

Част от изпълнението на тази дейност ще бъде финансирано от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027. Проектът се очаква да стартира в началото на 2024 г. и да продължи 1 година. В рамките на него ще бъдат изпълнени следните дейности:

1. Усъвършенстване на методологията за прогнозиране и изготвяне на прогнози за развитието на пазара на труда.
2. Изготвяне на оценки на нетния ефект от активната политика на пазара на труда, вкл. разширяване обхвата на последващата оценка на активната политика на пазара на труда.
3. Повишаване на капацитета и експертизата на служители, работещи в сферата на пазара на труда.
4. Осъществяване на проучване за идентифициране и картографиране на наличните умения и нагласите за развитие на 15 000 заети лица в ТЕЦ и въглищните мини в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник, от които 1900 заети лица в област Кюстендил.

В рамките на операцията по ТПСП този проект ще бъдат използвани разработените в рамките на проекта по ПРПР анализи и методологии, за да се разшири обхвата на проучванията.. Проучванията, финансирани от ФСЦ, ще обхванат 30 000 души – косвено засегнати от прехода лица (членове на семействата на заети лица в ТЕЦ и въглищните мини, както и работещи в свързаните индустрии) в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник, от които 3800 косвено засегнати лица в област Кюстендил.

8. Междурегионален център за професионално обучение и образование (ПОО) в област Кюстендил

Подкрепа за разработване и изпълнение на програми за професионално развитие или преквалификация, курсове и програми за обучение, стажове, практическо обучение в съответната област на потенциално засегнатата работна сила на работното място вкл. в партньорства със синдикати, НПО научноизследователски организации с цел осигуряване на квалифициран персонал за работа в зелени сектори.

Преквалификация и повишаване на квалификацията на работниците за новите работни места, включително обучение на работното място и компенсация за отделеното време за служители в периода на обучение докато все още работят при настоящи/преходни/нови

работодатели, активна подкрепа за търсещите работа, кариерно консултиране, подкрепа за намиране на работа, развитие на предприемачески умения. Мярката ще бъде насочена и към уязвими групи и млади хора.

Повишаване на квалификацията на съществуващата работна сила и стимулиране на прехода на ново-квалифицираните работници към друга работа.

9. Мерки за енергийна ефективност, вкл. справяне с енергийната бедност

Мярката ще подкрепи енергийна ефективност в жилищни сгради с акцент върху енергийно бедните домакинства и уязвимите потребители на енергия с оглед справяне с енергийната бедност. Това включва саниране на сгради, внедряване на възобновяеми енергийни източници в съществуващи сгради, отоплителни и климатични инсталации. Такива мерки ще смекчат въздействието на процеса на преход чрез облекчаване на тежестта от нарастващите енергийни разходи и ще запълнят произтичащите несъответствия в производството на енергия чрез комбинация от интервенции за енергийна ефективност и използване на ВЕИ. Интервенциите за енергийна ефективност ще допринесат за намаляване на потреблението на енергия и съответно за намаляване на въглеродния отпечатък в региона.

Настоящата мярка е в съответствие с ПВУ, съгласно който дефиницията за енергийна бедност ще бъде включена в националното законодателство за целите на приоритетно третиране на обхванатите от дефиницията лица при изпълнението на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност.

10. Схема за подпомагане на потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници и общности за възобновяема енергия

По тази операция може да се предоставя подкрепа за:

- домакинствата при инсталиране на инсталации за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, съвместно със съоръжения за съхранение на електрическа енергия ако е приложимо, с цел превръщането им в потребители на собствена електрическа енергия от възобновяеми източници (по смисъла на ЗЕВИ); и
- създаването на общности за възобновяема енергия (по смисъла на Директиви 2018/2001 и 2019/944), които да произвеждат, потребяват, съхраняват излишните количества енергия от възобновяеми източници, както и да споделят и/или търгуват в рамките на общността за възобновяема енергия енергията, произведена от инсталации, притежавани от общността за възобновяема енергия.

Ползите от включването на подобен тип операция са следните:

- Средство за борба с енергийната бедност и увеличаване на автономността в производството и потреблението на енергия;
- Намаляване на потреблението на енергия и вредните емисии от изгарянето на изкопаеми горива и дърва за домакинствата (парникови емисии и замърсители на въздуха);
- Възможност за наемане на преквалифицирани монтажници на ВЕИ мощности, както и работна ръка по поддръжката, в краткосрочен и дългосрочен план;

- Конкретни резултати в краткосрочен план: по-ниски сметки за енергия за бенефициентите;
- Конкретни резултати в дългосрочен план: възможност за ползи от обединението на производители и др. сходни в енергийни общности, както и на потребители, производители и други заинтересовани страни в енергийните общности;
- Намаляване на тежестта върху електрическата мрежа и децентрализация на съществуващите доставчици, което води до икономическа и инфраструктурна устойчивост;
- Продължаване на традициите на развитие на сектор енергетика в региона.

Общностите за възобновяема енергия могат да се превърнат в основа за създаване на местна кръгова икономика, за „умни“ местни енергийни пазари, от които членовете на общността могат да получават енергия на предвидима, стабилна и справедлива цена.

Извън инвестициите по ФСП в бъдеще е предпоставка дружествата на територията на енергийната общност да се превърнат в производител и дори доставчик на енергия и други услуги, приходите от които да се връщат на членовете на общността или да се инвестират в изолация на сгради, енергийна ефективност, устойчива мобилност.

Инвестициите могат да бъдат съпроводени и от мерки за капацитет и експертно знание по места, включително:

- Възможност за обучение и квалификация по теми като сметките за енергия, енергийна ефективност, автономно производство на енергия от възобновяеми източници, устойчиви практики в ежедневието, демократични форми на организация на общността и др.;
- Потенциал за развитие на гражданското общество в региона чрез включване на членовете на общността във вземането на решения, засилено сътрудничество с местните власти за общоползни решения.

В рамките на операцията могат да бъдат извършвани и обследвания на потенциала на сградите и съоръжения от региона за намалено потребление и производство на слънчева енергия и др. възобновяема енергия. Това включва например извършване на мащабно заснемане на градските съответните територии от въздуха и определяне на възможният брой слънчеви панели, които могат да се поставят върху конкретна сграда.

СТЪЛБ 3 - РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

11. Диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход

Целенасочена подкрепа за местните предприятия, за да се адаптират към своите нужди и степен на развитие. Фокусът е върху това да се гарантира, че предприятията могат да се адаптират и интегрират във веригата на стойността по отношение на новите икономически дейности, посочени по-горе, включително повишаване на заетостта в сектора на енергийната ефективност. Следователно целта е да се подкрепи заетостта в региона, който е засегнат косвено от прехода. Подкрепата може да включва закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност, както и подкрепа за цифровизацията на предприятията. Ориентировъчно фокусът ще бъде поставен върху сектори, определени като приоритетни за региона, като производството на хранителни продукти и напитки, леката промишленост,

туризма и чистата енергия, включително зеления водород и свързаната с него инфраструктура за пренос.

Мярката ще позволи също така нисковъглеродна местна транспортна свързаност. Понастоящем транспортната инфраструктура е ориентирана към централните северни транспортни коридори на София и Южна Гърция. Тя ще бъде допълнително уточнена след изготвянето на цялостен общ устройствен план за целия регион. В рамките на ФСП ще бъдат финансирани единствено мерки за интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура.

В специфичния пространствен контекст на област Кюстендил най-важните транспортни връзки, които трябва да бъдат подкрепени, са тези между основните икономически и най-големите демографски центрове: общините Кюстендил, Дупница и Бобов дол - последната ще бъде засегната най-вече от процеса на преход. Връзките със съседната област Перник ще бъдат подкрепени в рамките на стълб 2 и 3 на ФСП. Ще бъде осигурена синергия с други мерки за устойчива мобилност, финансирани от ПРР и ПВУ.

12. Център за научни изследвания и иновации

Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса чрез иновационен технологичен център, който ще осигури благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Този център също така ще предоставя целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в новосъздадени предприятия и ще осигурява подкрепа за пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги, бизнес инкубатори). Центърът ще се съсредоточи върху алтернативната енергия и зеления водород.

ХОРИЗОНТАЛЕН СТЬЛБ: ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Техническа помощ ще бъде налична за:

- 1) МРРБ като управляващ орган (УО) на ПРР 2021-2027 г. за ефективното управление и използване на ФСП
- 2) Министерство на енергетиката в своята координираща роля в изпълнението на териториалните планове за справедлив преход
- 3) Социалните партньори в качеството им на ключови заинтересовани страни и сътрудници

Индикативен неизчерпателен списък на допустимите дейности/мерки, включително за управление, мониторинг, оценка, визуализация и комуникация:

- Организиране на периодично обучение на персонала на заинтересованите страни, като работни срещи, учебни пътувания и семинари, насочени към обмен на опит и добри практики; Техническа помощ / консултантски услуги / специализирана експертиза от външни организации / експерти в отговор на специфичните нужди на бенефициентите
- Изследвания, предпроектни проучвания, проучвания на потенциала на МСП на областно ниво, други анализи и др. и набор от проекти, свързани с процеса на преход

- Подкрепа за добре функциониращ механизъм и изграждане на капацитет на ключови заинтересовани страни за улесняване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика (напр. агенции за регионално развитие)
- Обучения за местната/регионалната администрация с цел разработване и изпълнение на проекти за справедлив преход
- Информационни дни, организирани с подкрепата на социалните партньори в засегнатите региони, за да се гарантира, че темите за енергийния преход са задълбочено обсъдени с местните общности и за да се осигури тяхната ангажираност в процеса.

Позоваване: член 11, параграф 2, буква й)

- синергии и допълняемост на предвидените операции с други съответни програми на Съюза по цел „Инвестиции за работни места и растеж“ (подкрепа на процеса на преход), други финансови инструменти (Модернизационния фонд на Съюза за търговия с емисии) за посрещане на установените нужди за развитие

Стълб 1 –Индустрия за устойчиви енергийни решения:

Национален план за възстановяване и устойчивост – НПВУ

Докато НПВУ ще подкрепя инвестиции във водеща инфраструктура извън промишлените паркове и зони (пътища, електричество, вода и канализация) и частично в тях (едни и същи видове инвестиции), за да се осигури свързаност, ФСП ще се намеси на територията на парковете и зоните, подкрепяйки всякакъв тип инфраструктурни инвестиции, необходими за допълване на инвестициите по НПВУ. Инвестициите от ФСП няма да се ограничават само до основната инфраструктура (паркове и алеи) и производствени сгради, но могат да подкрепят и всички други видове мерки, допустими за. Проекти, получаващи подкрепа по НПВУ, могат да получат допълнителна подкрепа от ФСП (за допълнителни мерки, които не се подкрепят по НПВУ).

НПВУ допълва ФСП в подкрепата за изграждането на ВЕИ и инсталации за съхранение на енергия (т.е. батерии), за да отговори на нуждите на енергийния преход и съответното преминаване към ВЕИ, както и в подкрепа на трансформацията на електропреносната мрежа за увеличаване на навлизането на възобновяеми енергийни източници. НПВУ също така разглежда мерки за намаляване на административната тежест и предоставяне на стимули за използване на ВЕИ (т.е. Националния фонд за декарбонизация). Инвестициите в НПВУ са като цяло широкомащабни, докато ТПСП се фокусират върху пилотно използване на ВЕИ и подкрепа за сектора на чистата енергия и развитието на неговата верига на стойността в засегнатите територии. Освен това целта, заложена в НПВУ за ВЕИ, няма да бъде постигната с наличното финансиране в ПВУ за ВЕИ, водород, т.е. НПВУ поставя като цяло по-амбициозна цел от ключовите инвестиционни етапи, предмет на подкрепа, които трябва

да бъдат постигнати (3,5 GW нови ВЕИ до 2026 г., като 1,4 ВЕИ с инсталирани на същото място батерии, подкрепени по инвестиционна схема на НПУ). Следователно наличното финансиране от ФСП ще допълни усилията на ПВУ, за да се сведе до минимум пропуските за постигане на целта за ВЕИ. Освен това има ясно разграничение на допустимостта на разходите. По отношение на ВЕИ и батерии, НПУ ще финансира само разходите за батерии в комбинирани проекти на ВЕИ и съвместно разположени батерии. Финансирането от ФСП е предвидено за фотоволтаични паркове, спомагателна инфраструктура и съхранение.

Инвестиция 9 на НПУ е насочена към една от идентифицираните бариери пред развитието на ВЕИ сектора в България – геотермалния енергиен потенциал. Инвестицията предвижда изследователска дейност и пилотен проект за производство на топлинна и електрическа енергия от геотермална енергия, което ще даде началото на развитието на геотермалния сектор в страната. Съгласно ТПСП на Кюстендил, Дейност 7 е допълнение към ПВУ доколкото ще бъдат използвани резултатите от проучването и има за цел да финансира използването на геотермална енергия за производство, селско стопанство и производство на енергия/централно отопление.

Реформа 7 на компонентата е фокусирана върху регулаторната рамка, необходима за улесняване на развитието на водородните технологии, и е ключова предпоставка за постигане на целите на Зелената сделка и декарбонизацията на икономиката. НПУ допълва ФСП в подкрепата за пилотни проекти за развитие, позволяващи въвеждането на зелен водород с приложение в промишленото производство, както и за бъдещата им употреба в транспорта и производството на електроенергия и топлина. Само малки демонстрационни проекти ще бъдат финансирани по ПВУ, докато от ФСП ще бъдат допустими по-мощни проекти и ще се дава приоритет на интегрирани проекти (производство и използване).

- **Програма „Развитие на регионите“ - ПРР 2021-2027**

И двата приоритета 1 и 2 на ПРР включват пътна инфраструктура, която осигурява пряка допълняемост на ТПСП, тъй като ФСП не подкрепя транспортна инфраструктура. Транспортната свързаност е ключов фактор за развитието на промишлените паркове и повишаването на тяхната привлекателност за инвеститорите, следователно ПРР може да подпомогне изграждането на пътища (извън мрежата TEN-T), които свързват потенциални индустриални паркове с главната пътна мрежа на България.

ПРР 2021-2027 включва дейности като обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на градския обществен транспорт (зарядни станции), както и закупуване на нов, екологичен подвижен състав за градски транспорт.

Тези мерки за устойчива мобилност ще допълнят мерките за устойчива мобилност, предвидени в ТПСП, и ще подобрят достъпа на работната сила до бъдещите индустриални паркове по неутрален по отношение на климата начин.

ПРР 2021-2027 осигурява допълняемост на ФСП чрез финансиране на пътна инфраструктура за пътища извън мрежата TEN-T, като по този начин подобрява регионалната транспортна свързаност и трудовата мобилност.

- **Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ)**

Ще бъде подкрепено създаването на първата в България малка водородна долина в Стара Загора. Инициативата се реализира със средства по ПНИИДИТ 2021-2027 г., с финансовата подкрепа на съвместното европейско партньорство „Чист водород“ и с частни инвестиции. Изграждането на водородна долина е ключово и ще демонстрира широк спектър от приложения, при които водородът може да подобри качеството на живот на гражданите, да бъде фактор за намаляване на емисиите на CO₂, които замърсяват въздуха, да защити бизнес модел, при който зеленият водород има конкурентна цена. Реализацията на проекта ще има ролята на трамплин – ще ни позиционира на европейската и световната карта на водородните долини и ще подпомогне реализацията на мащабни инвестиционни проекти в региона.

ТПСП ще подкрепи разнообразни дейности за мерки за научни изследвания и иновации, особено в областите за намаляване на емисиите на CO₂, ВЕИ и други енергийно ефективни технологии, водещи до декарбонизация на трите целеви региона, а мерките по ПНИИДИТ ще бъде хоризонтално насочени към всички региони и всички тематични области на Стратегията за интелигентна специализация.

- **Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (ПКИП 2021-2027)**

ПКИП 2021-2027 е пряко насочена към постигане на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и към осъществяване на индустриална и дигитална трансформация.

Програмата ще спомогне за фокусиране на усилията върху икономическото развитие чрез подобряване на резултатите и производителността на иновационната система, създаване на благоприятни условия за качествено развитие и устойчив растеж на предприятията и дигитална трансформация в тяхната взаимовръзка и синергия. Като хоризонтална програма ПКИП е насочена основно върху иновативни стартиращи фирми, както и върху финансово жизнеспособни инвестиции, включително бързоразвиващи се предприятия. Подкрепата ще се предоставя чрез капиталови и квазикапиталови инструменти, вкл. в комбинация с грантове. Финансирането по ТПСП ще бъде с безвъзмездна финансова помощ за подкрепата към по-разпространени мащабни стартиращи фирми. В областта на дигитализацията ПКИП ще подкрепи МСП в разработването и въвеждането на технологиите Industry 4.0. ФСП ще допълни тази подкрепа, като предостави възможности за постигане на по-ниско ниво на цифровизация (първо ниво „Компютъризация“ и второ ниво „Свързаност“) от всички сектори на икономиката. Тези по-ниски нива включват дейности като създаване на уеб сайт или електронен магазин, маркетинг в социалните медии, въвеждане на ERP, CRM, WMS, Point-of-sale, системи, както и постигане на киберсигурност в предприятия, които ще

подпомогнат МСП в процеса на по-нататъшното им развитие или диверсификация на дейността.

По отношение на ВЕИ ПКИП е ориентирана към инвестиции на ниво предприятия за закупуване на оборудване за производство на енергия от ВЕИ за собствено потребление, докато ТПСП ще подкрепя по-мощабни инвестиции, свързани с изграждането на мощности за ВЕИ (като фотоволтаични и вятърни турбини паркове, геотермални и съоръжения за производство на водород и други), както и мощности за производство на фотоволтаични системи, съоръжения за съхранение или съоръжения за тяхното по-нататъшно рециклиране. Подкрепата на ТПСП е ориентирана към развитието или създаването на индустриални паркове, особено тези в областта на чистите технологии с нулеви емисии.

ПКИП подпомага мерки в областта на предприемачеството. Подкрепата ще се осъществява чрез дялови финансови инструменти (ускоряване, начален капитал и рисков капитал) за инвестиции в стартиращи предприятия. Предвидени са мерки, свързани с предоставяне на консултации, обучения и други типове услуги в подкрепа на бизнес активността, които взаимно се допълват.

ПКИП е пряко насочена към постигане на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и към осъществяване на индустриална и дигитална трансформация.

Програмата ще спомогне за фокусиране на усилията върху икономическото развитие чрез подобряване на резултатите и производителността на иновационната система, създаване на благоприятни условия за качествено развитие и устойчив растеж на предприятията и дигитална трансформация в тяхната взаимовръзка и синергия. Целите на ТПСП също са насочени към стимулиране на икономическата трансформация и създаване на условия за по-нататъшно развитие, но вместо това на национално ниво е насочен към трите минни района на Стара Загора, Кюстендил и Перник. ТПСП ще допълва ПКИП, като ще се търси синергия и допълняемост на мерките за допустимите територии.

Стълба 2 – Социална подкрепа и подкрепа за заетостта

• Програма „Образование“ - ПО 2021-2027

Програма „Образование“ предвижда мерки за въвеждане на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии с цел отчитане на реалните нужди на пазара на труда и въвеждане на гъвкави пътища за реинтеграция в професионално образование или обучение съвместно с работодателите, включително чрез задочно, вечерно и дистанционно обучение. ТПСП подпомагат качеството на образованието и неговата адекватност на пазара на труда в засегнатите територии. Такава подкрепа е обвързана с нуждите от развитие на прехода (вкл. активно участие на заинтересованите страни – напр. партньорства със синдикати, НПО, изследователски организации). Това включва: извършване на дейности в областта на предвиждането на уменията, картографиране на компетенциите за нуждите от обучение на засегнатите уязвими групи във връзка с въвеждането на нови технологии и разработки на предприятия, което позволява икономическа диверсификация и преход към нисковъглеродна икономика, докато програма „Образование“ подкрепя мерки за въздействието на образованието върху пазара на труда на национално ниво. Програма

„Образование“ може да допълни ФСП с финансиране от безвъзмездни средства и финансови инструменти.

- **Програма „Развитие на човешките ресурси“ - ПРЧР 2021-2027**

ПРЧР има за цел подобряване на достъпа до мерки за заетост и за активиране на всички търсещи работа, по-специално младежи чрез прилагане на гаранция за младежта, дълготрайно безработни и групи в неравностойно положение на пазара на труда и неактивни хора, насърчавайки самостоятелната заетост и социалната икономика.

ПРЧР има за цел да подобри достъпа до мерки за заетост и да активира всички търсещи работа, включително млади хора чрез прилагането на Новата гаранция за младежта, дългосрочно безработни, неактивни хора и други групи в неравностойно положение на пазара на труда и социалната икономика. ПРЧР е хоризонтална програма и мерките по програмата са насочени към територията на цялата страна.

Като се има предвид сходството във вида на мерките по ПРЧР и ФСП, разграничението между инструментите ще се извърши на ниво отделен участник или отделен проект/бенефициент. ПРЧР следва да допълва инвестициите по ФСП чрез хоризонтални мерки, които ще бъдат достъпни и за други предприятия и физически лица, извън засегнатите от зеления преход.

Обучения за Дигитални/ИКТ компетенции: предоставянето на обучение по цифрови умения и ИКТ за въглищните региони ще бъде осигурявано по ПРЧР 2021-2027

Със средства от ПРЧР ще бъде финансирано част от изпълнението на Фаза 2 „Фаза на изпълнение“ от операция „Картографиране на уменията на засегнатата работна сила“. Проектът се очаква да стартира в началото на 2024 г. и да продължи 1 година. В рамките на него ще бъдат изпълнени следните дейности:

1. Усъвършенстване на методологията за прогнозиране и изготвяне на прогнози за развитието на пазара на труда.
2. Изготвяне на оценки на нетния ефект от активната политика на пазара на труда, вкл. разширяване обхвата на последващата оценка на активната политика на пазара на труда.
3. Повишаване на капацитета и експертизата на служители, работещи в сферата на пазара на труда.
4. Осъществяване на проучване за идентифициране и картографиране на наличните умения и нагласите за развитие на 15 000 заети лица в ТЕЦ и въглищните мини в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник.

Проектът ще допринесе за изпълнението на дейностите по одобрената Пътна карта за картографиране на уменията

Мерките ще се извършват на територията на допустимите региони по ФСП – Стара Загора, Кюстендил и Перник и ще обхващат засегнатите пряко от затваряне на въглищните мини работници, както и непряко засегнати такива.

Стълб 3 – Разнообразяване на местната икономика

- **Фонд за иновации**

Целта на Фонда за иновации е да даде възможност за търговска демонстрация на иновативни технологии с ниски въглеродни емисии, целящи да предоставят на промишления пазар решения за декарбонизиране на Европа и подпомагане на нейния преход към неутралност по отношение на климата. Ще бъде постигната пряка допълняемост, тъй като фондът подкрепя инвестиции в иновативни нисковъглеродни технологии и процеси в енергоемки индустрии, включително продукти, заместващи въглеродно интензивни индустрии; иновативно производство на възобновяема енергия, съхранение на енергия. Фондът за иновации подкрепя изключително иновативни технологии и големи водещи проекти, които могат да доведат до значително намаляване на емисиите. Фондът подкрепя напълно разработени междусекторни проекти за иновативни нисковъглеродни решения в множество сектори (включително индустриална симбиоза).

Ще бъде постигната пряка допълняемост, тъй като фондът подкрепя инвестиции в улавяне и използване на въглерод (CCU) и изграждане и експлоатация на улавяне и съхранение на въглерод (CCS). Те се считат за ключови технологии, създаващи потенциална възможност за прехода от въглища и за намаление на емисиите в индустрията

- **Програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027**

Със своя фокус върху научноизследователската и развойна дейност Програма „Хоризонт Европа“ 2021-2027 има висок потенциал за синергия с мерки, включващи наука и решения за климата, енергийни доставки, системи, мрежи и съхранение на енергия, сгради и промишлени съоръжения в енергиен преход, общности и градове, чисти, безопасни и с достъпен транспорт и интелигентна мобилност.

В случай на дублиране ще се приложи секторно разграничаване, като ТПСП се фокусират върху идентифицираните сектори с висок потенциал на трите въгледобивни района, а „Хоризонт Европа“ предоставя подкрепа за други сектори в районите. В случай че във въглищните региони са идентифицирани инвестиционни възможности, които ще надхвърлят финансирането от ФСП, „Хоризонт Европа“ може да предостави допълнително допълващо финансиране към ФСП.

- **Програма LIFE 2021-2027**

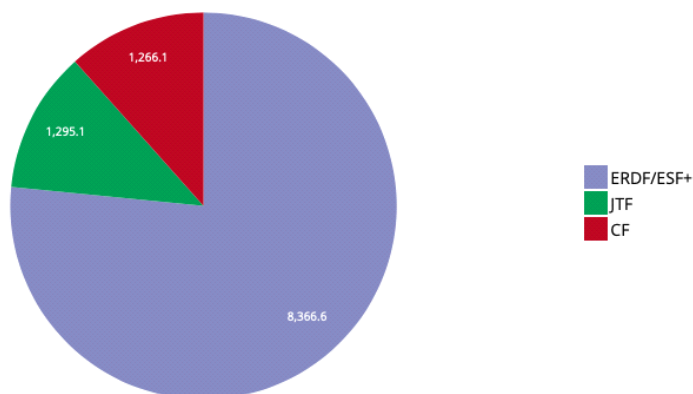
Програма LIFE съфинансира проекти в сектора на околната среда, особено в областта на кръговата икономика, включително възстановяване на ресурси от управление на отпадъци, вода, въздух, шум, почва и химикали, както и управление на околната среда. Програма LIFE би могла да допълни дейностите за кръгова икономика, предвидени в ТПСП, като предостави допълнително безвъзмездно финансиране към това, предоставено от ФСП.

Подкрепа за България от Фонда за модернизиране на търговията с емисии на ЕС

Member States	Share as per Annex IIb of ETS Directive	Allowances as per Article 10(1) of ETS Directive	Transfers from Article 10(2)(b) ETS Directive (solidarity)	Transfers from Article 10c ETS Directive	Total transfers Article 10(2) (b) (solidarity) & Article 10c	Total
Bulgaria	5.84%	16 095 825	0	0	0	16 095 825

Източник: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en

2021-2027 г. - Цел: Инвестиции в работни места и растеж - Първоначално отпуснати средства от ЕС за програмиране (по текущи цени) за България

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2021-2027-Finances/2021-2027-Investment-in-Growth-and-Jobs-goal-EU-al/wdpj-83ce>

Позоваване: член 11, параграф 2, буква к) и член 11, параграф 5

- синергии и допълняемост с планираната подкрепа от другите стълбове на механизма за справедлив преход

- сектори и тематични области, които се предвижда да бъдат подкрепени по другите стълбове

Предвижда се по Стълб 2 да бъдат финансирани следните дейности:

- Инсталации за улавяне и съхранение на въглерод (CCS) и инсталации за улавяне и използване на въглерод (CCU) в сектори, допустими за финансиране от МСП (несвързани със СТЕ);

- Транспортни връзки: инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура. Тези дейности са в синергия с мерките за устойчива мобилност, предвидени в ТПСП.

- Инвестиции в научноизследователска и иновационна дейност, включително в университети и публични научноизследователски организации, и насърчаване на трансфера на съвременни технологии.

- Инвестиции в цифровизацията, цифровите иновации и цифровата свързаност, които ще допълнят развитието на индустриалните зони, по-специално в цифровата им свързаност, чрез подпомагане на ширококоловите връзки за високоскоростен интернет.

- Инвестиции в енергия от възобновяеми източници в съответствие с Директива (ЕС) 2018/2001194 за енергията от възобновяеми източници, включително критериите за устойчивост, посочени в нея, и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляване на енергийната бедност. И в двата стълба се предвиждат инвестиции чрез финансови инструменти и частични безвъзмездни средства по стълб 3, които биха могли да осигурят допълнително финансиране към безвъзмездните средства от ФСП за проекти, които не са подкрепени по Стълб 1.

- други сектори, при условие че те отговарят на нуждите за развитие на територията, както е посочено в настоящия ТПСП

Предвижда се по **Стълб 3** да бъдат финансирани следните дейности:

- Транспортни връзки: инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура. Тези дейности са в синергия с мерките за устойчива мобилност, предвидени в ТПСП.

- Инвестиции в енергия от възобновяеми източници в съответствие с Директива (ЕС) 2018/2001194 за енергията от възобновяеми източници, включително критериите за устойчивост, посочени в нея, и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляване на енергийната бедност.

- Инвестиции, изпълнявани от местните власти и субекти от публичния сектор и от компании, работещи съгласно частното право, на които са поверени обществени услуги в сектори, които не са изрично посочени като допустими по Стълб I: здравеопазване, туризъм, спорт, култура, историческо наследство, пътища, социални жилища, общински сгради, градско възстановяване, управление на водите и отпадъчните води, някои проекти за управление на отпадъците

- Инвестиции, изпълнявани от местни власти и субекти от публичния сектор и от компании, работещи съгласно частното право, натоварени с обществени услуги в сектори, които са изрично упоменати като допустими по Стълб I: научноизследователска и развойна дейност, чиста енергия, ВЕИ, енергийна ефективност, топлофикации, устойчива мобилност, цифровизация, рехабилитация изоставени промишлени обекти, кръгова

икономика, повишаване на квалификацията, преквалификация, помощ и включване на работници и търсещи работа, заведения за грижи за деца и възрастни хора

- Междурегионални проекти

- други сектори, при условие че те отговарят на нуждите за развитие на територията, както е посочено в настоящия ТПСП

Ще бъде осигурена допълняемост между дейностите, финансирани по Стълб 1 и Стълб 3, като не се допуска комбиниране на финансиране от различни източници по един и същи проект.

Допълнителна информация за раздел 3 - Механизми за управление

Позоваване: член 11, параграф 2, буква е)

3.1. Партньорство

- *Договорености за участие на партньорите в подготовката, изпълнението, мониторинга и оценката на териториалния план за справедлив преход;*
- *Резултат от обществената консултация*

За да се спази принципът на партньорство, да се гарантира контрол върху процеса на местно ниво, да се гарантира, че плановете отговарят на местните нужди и да се осигури гладко изпълнение на плановете ще бъде осигурен координационно-управленски механизъм на национално и на местно ниво.

Национално ниво - представители на всички институции, отговарящи за планирането и изпълнението на ангажиментите и целите за климатичен преход в рамките на Механизма за справедлив преход. То ще има функциите по мониторинг и контрол на цялостното изпълнение на поетите ангажименти в териториалните планове на национално ниво.

Местно ниво – сформирание, в рамките на Комитета за наблюдение на ПРР, на един местен комитет във всеки регион с широк кръг от заинтересовани страни, пряко ангажирани с реализацията на инвестициите и дейностите от териториалните планове на регионално ниво, чрез които се допринася за постигането на националните цели и приоритети в областта на климатична неутралност. Ще имат функции по наблюдение и докладване напредъка на изпълнение по териториалните планове, включително приоритета по ФСП, идентифициране на рискове, както и възможност за изготвяне на предложения към националното ниво за изменение/актуализация на ТПСП.

Двете нива ще бъдат сформирани на база ясно разписани функции и отговорности, като водещият им ангажимент ще бъде да подпомагат УО на ПРР 2021-2027 г. Заинтересованите страни на местно ниво ще бъдат определени на база предварително определена процедура за структуриране на местен подкомитет за справедлив преход. Функционирането на

местното ниво ще бъде осигурено в рамките на техническата помощ по ПРР 2021-2027 г. за дейностите, свързани с мониторинга на изпълнението на приоритета по ФСП.

Той ще улесни подхода отдолу нагоре, като предложи конкретни мерки, инициативи, планове за действие и инвестиции, съобразно нуждите на областта и общината и ангажираността на местните заинтересовани страни и потенциални партньорства.

Друг ключов приоритет в подкрепа на принципа на партньорство и активното ангажиране на гражданите е насърчаването и даването на възможност за независим граждански мониторинг на изпълнението на ПРР чрез външни/независими наблюдатели (например организации на гражданското общество и/или независими експерти) и прилагането на пактове за почтеност за операции от стратегическо значение в рамките на ФСП. Това ще допринесе за повишаване информираността на заинтересованите страни напр чрез съвместни срещи за обсъждане на конкретни проблеми, тематични обучения на независимите наблюдатели.

За да се гарантира синергия и допълняемост на наличните източници на финансиране за 3 въглищни региона ще се осигури ефективен координационен механизъм с др програми, вкл ФнФ (напр. персонализирани насоки за потенциални бенефициенти, координирани покани за предложения, тематични общи информационни събития/работилници).

Местният подкомитет ще бъде включен на ранен етап в разработването на процедурата(-ите), така че да подпомогне приоритизирането на проектните описания и целите на ФСП, докладване и анализ на постигането на целите на ФСП.

Местният подкомитет ще участва в докладването и анализа на постигането на целите на ФСП. Тази процедура ще се проведе като част от специализираните годишни срещи на Комитета за наблюдение в рамките на първоначално дефинираните приоритети и мерки на Управляващия орган на ПРР за периода 2021-2027 г., в частност за Стълб 1 на Механизма за справедлив преход.

МРРБ е отговорно за изпълнението на мерките от ТПСР, финансирани чрез ФСП в рамките на ПРР 2021-2027 г и ще бъде подпомагано от МЕ в неговата координираща роля.

Ключов приоритет за България е постигането на целите на Европейската зелена сделка. През 2020 г. към Министерския съвет на България е създаден Консултативен съвет за Европейска зелена сделка (КСЕЗС) към Министерския съвет, който отговаря за националните приоритети в областта на енергийната и климатичната сигурност, ускореното устойчиво икономическо развитие, социалната справедливост, опазването, възстановяването и адаптирането на околната среда.

ТПСР е разработен със съвместните усилия на национални и областни институционални органи и редица заинтересовани страни. По време на подготовката на анализите за ТПСР от външния консултант, ангажиран от ЕК, от началото на 2021 г., бяха организирани различни срещи с ключови заинтересовани страни.

Резултат от обществената консултация

В процеса на подготовка на ТПСП беше изготвена стратегия за ангажиране на заинтересованите страни. Подходът се основаваше на оценка на идентифицираните заинтересовани страни в две измерения - техният интерес към процеса на справедлив преход и способността им да влияят върху него. На тази основа бяха идентифицирани четири основни категории заинтересовани страни, които бяха включени в „Карта на заинтересованите страни“, и бяха приложени гъвкави форми на взаимодействие с тях с цел ефективна комуникация и мобилизиране на заинтересованите страни в подготовката и последващото изпълнение на ТПСП. Стратегията за взаимодействие се основаваше на три основни принципа:

- включване,
- прозрачност,
- овластяване.

Стратегията отчита спецификите на всяка от четирите категории заинтересовани страни и включва различни техники и средства за комуникация за тяхното включване, като интервюта, целеви групи, семинари, комуникация чрез онлайн платформа, за да се осигури повтарящ се и индивидуален подход. Стратегията за ангажираност отчита и необходимостта от специално внимание към заинтересованите страни на областно и общинско ниво, за да се поддържа техният интерес към резултатите от проекта. Ето защо постоянното им ангажиране с подходящи форми и модели на взаимодействие е от решаващо значение. Ранното включване на заинтересованите страни беше осигурено чрез първоначални срещи през декември 2020 г. и посещения на място в районите през януари 2021 г. След финализирането на доклада за предизвикателствата, нуждите и планове за действие от консултанта в края на 2021 г. бяха проведени подробни консултативни срещи с всички групи заинтересовани страни.

ТПСП е публикуван за обществено обсъждане през периода 02.08.2022 г. – 23.08.2022 г.

По време на 3-седмичните обществени обсъждания на проектите на ТПСП беше получена обратна връзка от 37 заинтересовани страни, включително представители на местните власти, производители на електроенергия, социални партньори, промишленост, НПО, академични среди и др. Основните отзиви на заинтересованите страни се отнасят за следните области:

- Целта за намаляване на емисиите на CO₂ с 40% до 2026 г. в сравнение с 2019 г. е много висока, особено с оглед на настоящия геополитически контекст (енергийна сигурност, високи цени на енергията и др.);
- По-ясен механизъм за управление и включване на Института за устойчив преход и развитие в програмирането и изпълнението на операциите по ФСП;
- Включване на големите предприятия в обхвата на ТПСП на Стара Загора поради значението им за местната икономика и положителни отзиви за създаването на държавна компания „Конверсия на въглищни райони“;
- Включване на разработването на CCS и CCUS технологии в обхвата на ТПСП;

- ТПСП ще включват мерки за подкрепа на освободените работници, включително опции за приемане на компенсационни пакети под формата на възстановяване на разходи или дялове в бъдещи нови индустрии в региона;
- Подчертана необходимост от разработване и обществено обсъждане на нова енергийна стратегия на България, която да представи визията за развитие на сектора.

ТПСП беше допълнително публикуван за обществено обсъждане в периода 04.11.2022 г. – 05.12.2022 г. като част от оценката на въздействието върху околната среда. Издадено е Решение по ОВОС 3-2/2023г. Допълнителните изменения в ТПСП ще бъдат консултирани с националния орган.

На 13 август 2023 г. последната версия на ТПСП беше публикувана за окончателно обществено обсъждане преди одобрението от Министерския съвет. Резултатите от тази обществена консултация са публични и предложенията са отразени в окончателната версия на ТПСП, доколкото е възможно.

Ангажиране на младежите

За да се ангажира по-младото поколение в изпълнението на ТПСП, периодично ще се организират семинари, кръгли маси и посещения на място за ученици от средните училища, студенти и млади висшисти. Семинарите ще имат за цел да мотивират младежите да останат в региона и да участват активно в диверсификацията на местната икономика чрез различни инициативи за създаване на предприятия, научноизследователска и развойна дейност, образование и заетост.

3.2. Мониторинг и оценка

- *Планирани мерки за наблюдение и оценка, включително показатели за измерване на способността на плана да постигне целите си*

Редовно ще се следи изпълнението за постигане на целите за преобразуване на въглеводородните региони. Друга цел е мониторингът на етапи, свързани с финансирането по ФСП. Изпълнението на ТПСП и операциите ще се осъществяват чрез мониторинг и оценка на индикаторите за резултати от отделните процедури за финансиране и съпътстващите проекти, определени в рамките на ПРР 2021-2027.

3.3. Орган/органи за координация и мониторинг

Орган или органи, отговорни за координацията и мониторинга на изпълнението на плана, и тяхната роля

Министерство на енергетиката се ангажира с изготвянето на ТПСП. На етап изпълнение, Министерство на енергетиката ще има координираща роля. Управляващ орган (УО) на

Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. е ГД „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“ в МРРБ и с решение на правителството се ангажира с изпълнението на ТПСР с финансиране от ФСП по ПРР 2021 - 2027 г. В тази връзка УО на ПРР ще участва в оценката и мониторинга на операциите. На местно ниво подкомитетите ще имат ангажимент да наблюдават изпълнението по ТПСР. Същевременно те ще имат и ключовата роля на посредник и връзка между институциите на национално ниво, отговорни за вземането на решения, и представителите на частния сектор, НПО, гражданите и др. От съществено значение ще бъде участието на общините, местни представители на социалните и икономически партньори, широко присъствие на бизнеса, НПО в областта на екологията, опазването на околната среда, развитието на чисти технологии, ВЕИ, младежки организации, организации в сферата на образованието и науката.

Подкомитетите ще наблюдават изпълнението и напредъка по ТПСР на областно ниво, ще събират и анализират данни, ще идентифицират проблеми, рискове; ще изготвят предложения за изменения, които да бъдат представени на Комитета за наблюдение по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 за обсъждане и одобрение. Местните подкомитети за справедлив преход ще включват представители на местни заинтересовани страни, пряко ангажирани в процеса на справедлив преход в ролята си на посредници, близки до гражданите, запознати с местните нужди и проблеми, стимулиращи местното развитие, сътрудничество и диалог. Същевременно те ще имат и ключовата роля на посредник и връзка между институциите на национално ниво, отговорни за вземането на решения, и представителите на частния сектор, НПО, гражданите и др. От съществено значение ще бъде участието на общините в съответната област, местни представители на социалните и икономически партньори, широко присъствие на бизнеса, НПО в областта на екологията, опазването на околната среда, развитието на чисти технологии, ВЕИ, и др., младежки организации, организации в сферата на образованието и науката. Очаква се участието на други министерства и ведомства в изпълнението на ниво изготвяне на подробни условия за подпомагане, покани за набиране на предложения или оценка на проекти. Ключов аспект от процеса на актуализиране на ТПСР е необходимостта от участие на широк кръг участници, което ще допринесе за активизиране на населението от региона. В подкрепа на този процес ние подготвяме мерки, които могат да бъдат подкрепени чрез техническа помощ в рамките на програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 и които ще подкрепят участието в процеса на трансформация на регионите.

Процес	Срок	Отговорен орган
Мониторинг	Годишно	Комитетът за наблюдение на ПРР 2021–2027 г. и 3-те местни комитети за справедлив преход на ТПСР (подкомитети към КН по ПРР 2021-2027)
Отчитане	Годишно	Комитетът за наблюдение на ПРР 2021–2027 г. и 3-те местни комитети за справедлив преход на ТПСР (подкомитети към КН по ПРР 2021-2027)
Преразглеждане и изменение	При необходимост	УО на ПРР 2021–2027 г.
Повторно внасяне <i>(като част от изменението на ПРР 2021–2027 г.)</i>	При необходимост	УО на ПРР 2021–2027 г.